

HET
NATIONALE
BALLET

GISELLE

Docentenhandleiding
voorbereidend materiaal schoolmatinee

NATIONALE OPERA & BALLET

operaballet.nl/lesmateriaal-giselle

Beste docent,

Dit is de beknopte docentenhandleiding bij het lesmateriaal rondom de voorstelling *Giselle*, gedanst door Het Nationale Ballet.

De opdrachten vindt u op de website:

operaballet.nl/lesmateriaal-giselle

Deze handleiding bestaat uit uitleg bij het online materiaal en twee aanvullende opdrachten, die voorbereiden op het voorstellingsbezoek.

We verzoeken u om deze onderdelen apart aandacht te geven.

Opdracht 12 biedt enkele vertrekpunten voor een nagesprek.

Dit materiaal is mede ontwikkeld door Caroline van den Berg,
leerkracht op De Schakel in Woerden.

OPDRACHT 6

—

De werelden in *Giselle*

Deze groepsopdracht biedt alle leerlingen de kans om individueel een bijdrage te leveren aan het onderzoek naar de tijd waarin *Giselle* zich afspeelt.

Het [verhaal](#) van *Giselle* speelt zich af in [drie werelden](#): in een dorp, aan het hof en in een droomwereld. In de voorstelling worden voor het dorp aardekleuren gebruikt, voor het hof felle kleuren en de droomwereld bestaat uit wit en pastel.

Verdeel de klas in groepen van vier of vijf leerlingen. Iedere groep kiest 'een wereld'. Per groep kiezen de leerlingen ieder een activiteit om zich te verdiepen in hun gekozen wereld.

Voorbeeld

De groep kiest voor 'een dorp'. Eerst bespreken de leerlingen met elkaar wat een dorp is en wat een dorp speciaal maakt. De ene leerling kan een tekening maken, de andere een maquette. Een leerling kan een verhaal schrijven en een ander een toneelscène voorbereiden. Vervolgens wordt er samengewerkt aan een presentatie voor de rest van de klas, met als doel dat de andere leerlingen zich kunnen voorstellen hoe het is om in een dorp te wonen.

ONDERZOEKSVRAGEN

Dorp

Staan er meer huizen of flatgebouwen in een dorp?

Wie kent een voorbeeld van een dorp?

Waar staan de huizen, de tuinen, de bomen, een park?

Verzin hoe het dagelijks leven van een man of vrouw eruit ziet.

Wat zou er voor een dorpsfeest kunnen zijn?

Hoe klinkt een dorpslied?

Hof

Wat is 'het hof' eigenlijk?
 Wie wonen aan het hof?
 Hoe ziet het 'huis' van het hof eruit?
 Welke adellijke titels ken je?
 Hoeveel mensen wonen er aan het hof?
 Hoe gaan ze met elkaar om?
 Welke kleren worden gedragen aan het hof?
 Hoe ziet een dag aan het hof eruit?
 Hoe vieren de mensen feest aan het hof?
 Welke muziek past er bij het hof?

Droomwereld

Hoe ziet de droomwereld eruit?
 Welke figuren wonen daar?
 Wat doen ze overdag en 's nachts?
 Zijn er speciale gebruiken?
 Praten deze figuren met elkaar?
 welke muziek past er bij deze droomwereld?

Presentatie

Maak met elkaar een ontwerp van de gekozen wereld: een plattegrond, maquette of grote tekening. Presenteer de wereld aan de klas zodat andere kinderen meer te weten komen over het leven in een dorp, aan het hof, of in de droomwereld. De presentatie kan worden ingevuld met toneelspel, tekeningen, filmpjes, geknutselde objecten en muziek.

NB

De afdeling Educatie en Participatie van Nationale Opera & Ballet ontvangt graag een foto van de gemaakte presentaties. U kunt deze onder vermelding van naam school en groep e-mailen naar: educatie@operaballet.nl

OPDRACHT 4

–

Wie is wie

De namen in de voorstelling *Giselle* zijn niet heel bekend. Om de leerlingen alvast te laten wennen aan alle karakters kunt u de [kostuumtekeningen](#) printen en met de namen ophangen in de klas.

Print alle tekeningen en hang ze in de klas met de naam eronder. Zo zie je ze elke dag en kun je er vast aan wennen wie wie is.

Giselle	boerenmeisje
Hilarion	jongen uit het dorp
Graaf Albrecht	verkleedt zich als boerenjongen
Gravin Bathilda	de verloofde van graaf Albrecht
Moeder	de moeder van Giselle
Koningin Myrtha	de koningin van de Wili's
Wili	een bosgeest

Betekenis

Sommige namen hebben een betekenis: Giselle komt van de Duitse naam Ghisel. Dat betekent belofte. Waarom zou de schrijver de naam Giselle aan haar hebben gegeven?

Myrtha is de koningin van de Wili's. Myrtha komt uit het Grieks. Het betekent bitter. Waarom zou deze koningin Myrtha heten?

Wie weet nog meer namen met een betekenis? Schrijf ze op en laat je buurman of buurvrouw raden wat zij denken dat deze namen betekenen.

OPDRACHT 1

–

Giselle: het verhaal

Nadat de kinderen hebben nagedacht over de verschillende werelden, zal het [verhaal](#) van *Giselle* beter tot zijn recht komen. Bekijk de animatie van het verhaal..

OPDRACHT 2

–

De makers

Giselle is oorspronkelijk een ballet gecoreografeerd door Jean Coralli en Jules Perrot op muziek van Adolphe Adam. Het stuk ging in première op 28 juni 1841 in de Opéra Garnier in Parijs. Rachel Beaujean –adjunct artistiek directeur van Het Nationale Ballet– en Ricardo Bustamante assistent van de artistiek directeur en balletmeester bij San Francisco Ballet – hebben samen *Giselle* opnieuw gecoreografeerd.

Bij [De makers](#) leest u wat zij belangrijk vinden in dit ballet en hoe ze hebben samengewerkt.

OPDRACHT 3

–

Muziek

De [muziek](#) wordt gespeeld door het Balletorkest. Het luisteren naar een orkest is voor kinderen soms een heel nieuwe ervaring. Deze opdrachten helpen de instrumenten te herkennen en de orkestgroepen te definiëren. Kijk voor meer informatie over het orkest op operaballet.nl/het-balletorkest-lesmateriaal

Muziek

De muziek van *Giselle* werd in 1841 gemaakt door de Franse componist Adolphe Adam. Muziek werd hem thuis met de paplepel ingegoten want zijn vader was een pianist, componist en muziekdocent.

Puur plezier

Toen Adolphe Adam ongeveer twintig was, maakte hij zijn eerste muziekstukken voor opera's. Hij had duidelijk talent, maar het bleef voor hem wel echt 'werk'. Het schrijven van ballet

muziek was voor Adam iets heel anders: 'Dat is geen werken meer, dat is puur plezier', zei hij daarover. Misschien hoorde het publiek dat wel terug in de muziek, want *Giselle* werd zijn beroemdste compositie. De componist zei zelf dat hij maar een week nodig had gehad om het muziekstuk te maken.

Leidmotieven

Giselle is een van de eerste balletten waarin gebruik wordt gemaakt van 'leidmotieven' in de muziek. Dat zijn herkenbare melodieën die horen bij de verschillende hoofdpersonen in het ballet. Zo hoor je bijvoorbeeld iedere keer dat *Giselle* en *Albrecht* samen op het podium dansen dezelfde melodie. Het publiek kan dan nog duidelijker volgen wat er gebeurt in het verhaal.

De antwoorden op de muziekvragen zijn:

1. Wat voor instrument hoor je aan het einde?
Antwoord: dwarsfluit
2. Luister naar dit fragment. Welk instrument speelt een drietonig melodietje?
Antwoord: klarinet. Zing het drietonig liedje van de klarinet na!
3. Is dit een mars in 4/4 maat, of een wals in 3/4 maat?
Antwoord: wals, steeds drie tellen
4. Tijdens deze muziek vliegen de Wili's over het toneel. Hoe vaak hoor je ze terugkomen?
Antwoord: het motief van de Wili's, gespeeld door de dwarsfluit, hoor je zes keer
5. Welk instrument hoor je? Welk geluidseffect doet hij na?
Antwoord: hoorn; echo
6. Hoe heet het, als je alle noten aan elkaar speelt?
Antwoord: legato en dat betekent gebonden
Hoe heet het, als je alle noten los en scherp speelt?
Antwoord: staccato en dat betekent kort
7. Na de wilde muziek hoor je hoeveel klokslagen?
Antwoord: 5 klokslagen, het wordt licht en de Wili's gaan terug het graf in.

OPDRACHT 5

–

Decor

Behalve dans en muziek zijn ook het [decor](#) en het licht heel belangrijk voor de betovering van een voorstelling. Deze foto's laten zowel decor als belichting goed zien. Het licht ontwerp is gemaakt door de Amerikaan Jim Ingalls. Vooral aan het einde van de tweede akte, als de zon opkomt, is de impact van het licht heel belangrijk.

OPDRACHT 7

–

Giselle: geschiedenis

Het ballet speelt zich af aan het einde van de 19e eeuw. Door het bekijken van de kostuumtekeningen en een korte [geschiedenis](#) krijgen leerlingen inzicht hoe het theater en de kleding er toen uitzagen.

OPDRACHT 8

–

Choreologie

Vaak wordt gevraagd hoe dansers alle stappen kunnen onthouden. Hier wordt uitgelegd dat het opschrijven van dans een hele studie is. Tegenwoordig kan dans dankzij filmopnames en [choreologie](#) worden onthouden. Op de website staat bij dit onderdeel zowel een voorbeeld van geschreven choreologie als een filmpje over een van de choreologen bij Het Nationale Ballet.

OPDRACHT 9

–

Familiewapens

In de voorstelling speelt het [familiewapen](#) een belangrijke rol in de ontmaskering van Albrecht. Hilarion vindt een hoorn met het familiewapen van graaf Albrecht en begrijpt dat hij geen boerenzoon is.

Kleur bekennen

Wat is een familiewapen? Familiewapens zijn bedacht ergens in de 12e eeuw. Ridders op het slagveld gebruikten felgekleurde wapenschilden om zichzelf aan de medestanders en de tegenpartij herkenbaar te maken.

Ken je het gezegde 'kleur bekennen'? Wat zou dat betekenen? Die uitspraak ontstond toen later families hun eigen schild gingen bedenken en ervoor wilden uitkomen waar ze toe behoorden. Ze wilden 'kleur bekennen'.

Vorm

Hoe ziet een familiewapen eruit? Een familiewapen bestaat bijvoorbeeld uit: een schild, een krans, een tekening van een dier of een kroon en een mooie spreuk. Het schild is het belangrijkste onderdeel van het familiewapen.

Iedereen mag een familiewapen hebben. Er zijn mensen die zich veel bezighouden met het maken van familiewapens. Dit heet heraldiek. In heraldiek zit het oude woord heraut. Zoek maar op wat dat betekent. Een heraut draagt geen wapens maar is gekleed in de kleuren van het leger of het hof waar hij bij hoort.

Adel

Graaf Albrecht heeft ook een familiewapen dat staat geschilderd op de jachthoorn. Zo herkent Hilarion dat Albrecht helemaal geen boerenzoon is maar een heer van adel!

Opdracht

Op internet zijn veel afbeeldingen te vinden van familiewapens. Maak met je klas jullie eigen klassenwapen en zet er geheime tekens in!

OPDRACHT 10

–

Pas de deux

In een balletvoorstelling komen altijd een aantal momenten voor dat de hoofdrollen samen dansen en hun danstechnische virtuositeit laten zien. Voor kinderen kan dit soms wat lang duren, omdat het verhaal even stilstaat.

De *grand pas de deux* uit de tweede akte van *Giselle* begint heel rustig met alleen altvioolmuziek. Op de website vindt u de muziek om alvast in de klas te draaien, bijvoorbeeld tijdens lezen of tekenen. Onder de knop docentenhandleiding vindt u het geluidsfragment.

OPDRACHT 11

–

Naar het theater

[Deze informatie](#) is van belang om met de kinderen goed door te spreken, bij voorkeur een dag voor de voorstelling. Het wel of niet klappen tijdens een voorstelling is voor kinderen soms heel onduidelijk. Bereidt het applaus a.u.b. even goed voor!

Naar het theater

Wat gaat er gebeuren als je naar het theater gaat? Wat gebeurt er als het zaallicht uitgaat? Wanneer moet je klappen en wanneer nou net niet?

Voor veel kinderen is het bezoek aan deze schoolmatinee een eerste ervaring met theaterbezoek. Daarbij zien ze – vaak ook voor het eerst – de enorme zaal van Nationale Opera & Ballet. En een orkest met dirigent en klassiek ballet.

Genoeg redenen om de klas goed voor te bereiden. Er zijn veel manieren om voor te bereiden. Hieronder een aantal suggesties. Wij hopen in elk geval dat de leerlingen zich ervan bewust zijn dat de voorstelling wordt gedanst door levende mensen en begeleidt door 'echte' muzikanten. Het is *geen televisie*. Het zou mooi zijn als leerlingen het stil zijn tijdens een voorstelling niet ervaren als plicht, maar omdat het zo mooi is om je in te leven in wat er op het toneel gebeurt. Of: omdat het zo mooi is de muziek te horen. Of: omdat het fijn is weg te dromen en niet te hoeven praten. We hopen dat het lukt hen zodanig te betrekken dat ze gaan genieten van 'het nieuwe' en we danken u alvast voor de medewerking om dat te realiseren.

Suggesties om voor te bereiden in de klas

Nationale Opera & Ballet is een theater met 1633 stoelen. Er zijn even en oneven ingangen. Alle stoelen hebben nummers. Er is een zaal, eerste balkon en tweede balkon. Als u op deze link klikt komt u op informatie over Nationale Opera & Ballet achter de schermen operaballet.nl/achter-de-schermen

Hoe denken kinderen hierover?

Wat is het verschil tussen het bezoek aan een theatervoorstelling of een bioscoopbezoek?

Antwoord bv.: in een theatervoorstelling spelen mensen live. In een film kan er sneller gewisseld in plaats en tijd. Tijdens een film kun je popcorn eten, in een theater niet.

Wat is het verschil tussen een popconcert en een klassiek orkest?

Antwoord bv.: een popconcert wordt versterkt met microfoons en speakers. Een klassiek orkest speelt zonder versterking. Een klassieke muzikant is anders opgeleid, hij of zij heeft klassieke muziek gestudeerd aan het conservatorium. Een popmuzikant heeft moderne muziek gestudeerd of popmuziek. Dat kan ook aan het conservatorium.

Kunnen leerlingen zelf bedenken waarom er tijdens een voorstelling door het publiek niet wordt gepraat, niet wordt gegeten en niet wordt gefotografeerd in de zaal?

Antwoord: praten of fotografie leidt spelers/dansers/zangers/muzikanten af maar ook soms de andere mensen die om je heen zitten.

Wanneer klappen en wanneer niet?

Sommige kinderen willen het liefste klappen na elke moeilijke danspas die ze zien. Dat is niet nodig. In dit geval is het zinvol om altijd naar de dirigent te kijken. Pas als de dirigent stopt met dirigeren is de muziek afgelopen en kan er worden geklapt. Soms gaat het doek dicht maar speelt de muziek nog. Dan is het de bedoeling dat er pas geklapt wordt als de muziek is gestopt en de armen van de dirigent helemaal naar beneden zijn.

In een klassiek ballet komt het altijd voor dat de hoofdrollen van het verhaal samen (pas de deux) en alleen (solo) dansen. Dit zijn meestal korte muziekstukken met een begin en einde.

Meestal maken de dansers na het dansen van een bijzonder mooi moment zelf een buiging. Dan kan het publiek klappen.

Een ander klapmoment is het moment dat de dirigent opkomt. Hij draait zich om naar de zaal en buigt. Daarna volgt ook applaus.

Aan het slot van de voorstelling komen alle dansers op. Niet allemaal tegelijk maar in volgorde. Dit duurt voor kinderen vaak lang. Het is voor de dansers hun moment waarop ze even kunnen genieten van het publiek. Corps de ballet (de grote groep) komt met elkaar op. De solisten volgen daarna. Tot slot haalt de eerste solist de dirigent op. Dan buigt het hele gezelschap nog een keer samen. Techniek komt nooit op het toneel om te bedanken.

Het klappen is anders dan in een stadion. Het handklappen is voldoende. Ieder gezelschap wordt vrolijk als publiek enthousiast is en hard *bravooo* roept. Een staande ovatie is natuurlijk het allerleukste. Weten kinderen wat een ovatie is?

Donker in de zaal

Een spannend moment is het moment dat het zaallicht uitgaat. Dat gebeurt vlak voordat de dirigent opkomt. Als de zaal donker wordt is het voor kinderen soms een aanleiding om heel hard te gaan gillen. Dat is niet nodig. In plaats daarvan kunnen ze meteen zien dat de dirigent opkomt en die krijgt weer licht in de orkestbak. Voor hem volgt dan een eerste applaus als een soort aanmoediging om te beginnen. Daarna is het spannend. Na dat applaus moet het echt even stil worden. Het hele orkest concentreert zich. De dirigent tilt zijn armen op en dan begint het allemaal.

Dit kunt u van tevoren in de klas al oefenen. Een kind is dirigent. Zodra hij zijn armen optilt moet de hele klas echt stil worden.

OPDRACHT 12

–

Evaluatievragen Giselle

Nadat de kinderen de voorstelling *Giselle* hebben gezien is het voor hen van belang om te kunnen napraten over het theaterbezoek en de voorstelling.

Hieronder staan enkele vragen die kunnen dienen als vertrekpunt om met elkaar te praten over de inhoud en betekenis van het verhaal van Giselle toen en in deze tijd.

12A: ZELF SCHRIJVEN

Vouw een A4'tje in vieren en schrijf een woord in elk blok: mooi, spannend, verdrietig, of grappig. Vraag of de leerling in elk blok een herinnering wil schrijven aan de voorstelling die past bij het woord. Inventariseer met de klas wat de leerlingen mooi, spannend, verdrietig of grappig vonden aan de voorstelling.

Als er bijzondere opmerkingen staan kunt u vragen waarom een leerling het heeft opgeschreven. Kan hij/zij zich nog herinneren wat er toen gebeurde en hoe het eruitzag?

Soms kunnen kinderen een scène na 'dansen' of spelen' en daarbij aangeven wat ze zo mooi of verdrietig vonden.

Waarom vonden andere kinderen dat niet, of waarom denken sommige kinderen er anders over?

Opvallend is dat het bekijken van een voorstelling niet gaat over goed of fout maar over de ervaring en het beleven. Het is een goede oefening om verschillende meningen met elkaar te delen en elkaar ruimte te geven in zijn of haar voorkeur.

12B: VRAGEN

1. Wie denkt dat Giselle alleen met haar moeder woont?

De meeste kinderen zullen *ja* antwoorden want er komt geen vader in beeld.

2. Vinden jullie de moeder van Giselle te bezorgd over haar dochter?

Ze mag niet dansen omdat de moeder bang is dat het slecht is voor haar zwakke hart.

3. Waarom is Giselle overleden denken jullie? Komt het door het dansen of door iets anders?

Misschien denken leerlingen dat het komt door liefdesverdriet en de grote schrik om Albrecht met Bathilda te zien.

4. Deze vraag is optioneel, het is een kwetsbare vraag: is er in de klas een leerling die alleen met zijn/haar moeder woont? Is deze moeder ook erg bezorgd, meer dan andere moeders? Wil deze leerling de ervaring delen met andere leerlingen? Kan hij/zij een voorbeeld noemen van die extra bezorgdheid?

5. a) Giselle woont in het dorp. Had zij een keuze om bij het hof te horen?
In die tijd niet. Mensen van adel mochten niet trouwen met 'gewone' mensen. Nu kan het wel. Kijk maar naar prins William. Hij is getrouwd met Kate Middleton. Of koning Willem Alexander. Hij is getrouwd met Maxima Zorreguieta.

b) Zijn er wel eens moeilijke momenten waarin je moet kiezen tussen je familie en de 'buitenwereld'?

Bijvoorbeeld: je wilt heel graag naar voetbal maar je moet mee naar de verjaardag van een oma. Waarvoor kies je?

Of: je familie wil dat je naar de havo gaat, maar jij wilt liever timmerman worden. Wat ga je doen?

Ken je nog meer moeilijke onderwerpen waarbij je moet kiezen tussen familie of jezelf?

12C: WOORDBEELD

1. Een andere manier om een nagesprek te beginnen is om een woordbeeld te maken rondom een kernthema, bijvoorbeeld liefdesverdriet. Waar denken leerlingen aan bij dit woord? Herkennen leerlingen de associaties die ze hebben opgeschreven in de voorstelling?
2. Het verhaal lijkt van vroeger. Is het mogelijk het verhaal te vertalen naar de tegenwoordige tijd? In wat voor omstandigheden komt het in deze tijd nog voor dat een meisje niet met een jongen kan trouwen?

Bijvoorbeeld: de jongen is al getrouwd en verzwijgt het. Soms is religie een voorwaarde om wel of niet te trouwen. Of: de jongen komt uit het buitenland en het meisje wil daar niet heen. Wie kan er nog meer voorbeelden bedenken?

Conclusie: in Nederland zijn statusverschillen zelden een reden om niet te trouwen, maar er zijn wel veel omstandigheden die een huwelijk moeilijk kunnen maken.

Wij hopen dat u en de leerlingen een mooie ervaring hebben gehad bij het bezoek aan de voorstelling.

Bijgaand vindt u ook een evaluatieformulier. Is het mogelijk ons reacties toe te sturen? Ook hopen we foto's of tekeningen van de groepsopdracht te ontvangen.

Via e-mail of per post:

Nationale Opera & Ballet
Afdeling Educatie en Participatie
Postbus 16822
1001RH Amsterdam
educatie@operaballet.nl
